

Təsdiq edirəm

Tədris məsələləri üzrə prorektor v.i.e.

 dos. Zaur Məmmədov
"12" "09" 2025-ci il

Fənn sillabusu:

İxtisas:050704 "Baytarlıq təbabəti"

Fakültə: "Baytarlıq"

Kafedra:"Baytarlıq və zoomühəndislik elmləri"

I.Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı:S/F:"Arıçılıq və arı xəstəlikləri" Proqram "Baytarlıq və aqrar fənlər" kafedrasında (14.09.2020-ci il tarixində 01 sayılı protokol) müzakirə edilərək təsdiq edilmişdir.

Kodu:İPFS-B04

Tədris ili: IV (2025-2026)

Semestr: VII (payız)

Tədris yükü: cəmi 150 saat. Auditoriyadankənar 90 saat. Auditoriyasaatı-45 saat (30 saat müəhazirə,15 saat laboratoriya)

Tədrisforması: Əyani

Tədrisdili:Azərbaycandili

AKTS üzrəkredit: 5 kredit

Auditoriya№:

II:Müəllim haqqında məlumat:

Adı,soyadı,elmi dərəcəsi və elmi adı: Bayt.e.ü.f.d., Dosent Bilalov Rəhim Məmiş oğlu.

E-mail ünvanı: rahim19511951@mail.ru

Kafedranınünvanı: Lənkəran ş. Füzuli küç.70

III:Təvsiyyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər:

Təvsiyyəolunandərsliklərvədərs vəsaitləri:

- 1.Əliyev E.A, Əzimov İ.M, Vəliyev U.M, Səfi N.V. "Epizootologiyavəinfeksionxəstəliklər" Bakı-2013
- 2.HacıQulamhüseynSultanlı "Arı xəstəlikləriveziyanvericiləri" Bakı-"Azər"-2012
- 3.İmaməliyev Ş. "Arıçınınqızılensiklopediyası" "Am965" MMC-2014
- 4.Xudaverdi Qənberov, Əlikram Salayev "Arı məhsulları və onların təbii müalicədə tətbiqi" Bakı 2009
- 5.V.Qədimov, B.Əhmədov, T.Şəmiyev "Arıçı nələri bilməlidir Bakı-2006
- 6.Hacı Qulamhüseyn Sultanlı Bal arıları aləmində Bakı-2007

IV. Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən prerekvizit fənn yoxdur

V. Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxta başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur...

VI.Fənnin təsviri və məqsədi:Arıçılıq kənd təsərrüfatının faydalı sahələrindən biri olmaqla insanları çox qiymətli qida və müalicəvi əhəmiyyətə malik olan bal, güləm(çiçək tozcuğu),vərəmu arı zəhəri, arı südü və mumla təmin edir. Bal arıları çiçəkli bitkilərin əvəzsiz tozlandırıcılarıdır. Arılarla ünsiyyət müşahidə qabiliyyəti yaradır, canlı təbiəti daha da yaxşı dərk etməyə imk yaradır.

VI.Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024- cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmaz, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VII.Qiymətləndirmə:Tələbələrə biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024- cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzərə alınır.İmtahanda qazanılan balların maksimum miqdarı 50-dir. İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal-tələbə keçilmiş materialı dərindən başa düşür,cavabı dəqiq və hərtərəflidir,
- 9 bal-tələbə keçilmiş materialı tam başa düşür,cavabı dəqiqdir və mövzusunun mətnini tam açə bilir.
- 8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qusurlara yol verir.
- 7 bal-tələbə keçilmiş materialı başa düşür,lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir.
- 6 bal-tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var,mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4 bal-tələbənin cavabı qismən doğrudur,lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir.
- 3 bal-tələbənin mövzudan xəbəri var,lakin fikrini əsaslandırə bilmir.
- 1-2 bal-tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal-suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladıqı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır.Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladıqı bala əlavə olunmur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (İmtahan və İmtahanaqədərki ballar əsasında).

91-100 bal-əla (A)

81-90 bal-çox yaxşı(B)

71-80 bal-yaxşı(C)

61-70 bal-kafi(D)

51-60 bal-qənaətbəxş(E)

51-baldan aşağı qeyri-kafi(F)

IX.Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam-intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir göröləcək.

X.Təqvim mövzu planı: Mühazirə 30 saat, laboratoriya 15 saat

	Keçirilən mühazirə mövzularının məzmunu	Müh	Tarix
1	2	3	4
1	Mövzu 1.Giriş. Arıçılığın tarixi, predmeti, məqsədi, müasir vəziyyəti və gələcək inkişaf perspektivləri. 1.Arıçılığın xalq təsərrüfatında rolu 2.Azərbaycan arıçılığının qısa inkişaf tarixi 3.Bal arılarının xüsusiyyətləri 4.Arıların saxlanmasıda baytar-sanitar qaydaları Mənbə(1;2;3;4;5;6;7)	2	
2	Mövzu 2.Arı ailəsinin biologiyası. 1.Arı ailəsinin tərkibi 2.Arının bədən quruluşu 3.Ana arı 4.İşçi arılar	2	

	5. Erkek arılar Mənbə(1;2;3;4;5;6;7)		
3	Mövzu 3. Arı petəkləri, arıxana inventarları və tikililəri. 1. Arıxanaların təşkili 2. Arı petəklərinin yerləşdirilməsi üçün sahənin seçilməsi 3. Arıların alınması və daşınması 4. Arı ailəsinin şan və yem tələbatı Mənbə(1;2;3;4;5;6;7)	2	
4	Mövzu 4. Arılara qulluq etmənin texnologiyası və arıçılıq məhsullarının istehsalı. 1. Bal arılarına qulluq qaydaları 2. Arıxanada yaz işləri 3. Arıxanada yay işləri 4. Arıxanada payız işləri 5. Arıxanada qış işləri Mənbə(1;2;3;4;5;6;7)	2	
5	Mövzu 5. Arıların yetişdirilməsi və damazlıq işi. 1. Arı ailələri ilə rəftar qaydaları 2. Arı ailəsinə baxışın təşkili 3. Ana arının yetişdirilməsi 4. Arıların çoxalması və inkişafı 5. Arı ailəsinə yeni ana verilməsi 6. Arılarda beçəvermə 7. Arıların cinsləri Mənbə(1;2;3;4;5;6;7)	2	
6	Mövzu 6. Arıların Amerika çürüməsi xəstəliyi 1. Arıların Amerika çürüməsi xəstəliyinin törədici və onun bioloji xarakteristikası 2. Arıların Amerika çürüməsi xəstəliyinin əsas epizootoloji xüsusiyyətləri 3. Arıların Amerika çürüməsi xəstəliyinin gedişi və simptomları 4. Arıların Amerika çürüməsi xəstəliyində patoloji-anatomik dəyişikliklər 5. Arıların Amerika çürüməsi xəstəliyinin diaqnozu 6. Arıların Amerika çürüməsi xəstəliyinin profilaktikası Mənbə(1;2;3;4;5;6;7)	2	
7	Mövzu 7. Arılarda Avropa çürüməsi xəstəliyi. 1. Arıların Avropa çürüməsi xəstəliyinin törədici və onun bioloji xarakteristikası 2. Arıların Avropa çürüməsi xəstəliyinin epizootoloji xüsusiyyətləri 3. Arıların Avropa çürüməsi xəstəliyinin gedişi və simptomları 4. Arıların Avropa çürüməsi xəstəliyində patoloji anatomik dəyişikliklər 5. Arıların Avropa çürüməsi xəstəliyinin diaqnozu 6. Arıların Avropa çürüməsi xəstəliyinin profilaktikası Mənbə(1;2;3;4;5;6;7)	2	
8	Mövzu 8. Arıların Askosferoz xəstəliyi. 1. Arıların Askosferoz xəstəliyinin törədici və onun bioloji xüsusiyyətləri 2. Arıların Askosferoz xəstəliyinin epizootoloji xüsusiyyətləri 3. Arıların Askosferoz xəstəliyinin gedişi və simptomları 4. Arıların Askosferoz xəstəliyində patoloji anatomik dəyişikliklər 5. Arıların Askosferoz xəstəliyinin diaqnozu 6. Arıların Askosferoz xəstəliyinin profilaktikası Mənbə(1;2;3;4;5;6;7)	2	

9	Mövzu 9. Arıların Aspergillyoz xəstəliyi. 1.Arıların Aspergillyoz xəstəliyinin törədiciyi və onun bioloji xarakteristikası 2.Arıların Aspergillyoz xəstəliyinin epizootoloji xüsusiyyətləri 3.Arıların Aspergillyoz xəstəliyinin gedişi və simptomları 4.Arıların Aspergillyoz xəstəliyide patoloji anatomik dəyişikliklər 5.Arıların Aspergillyoz xəstəliyinin diaqnozu 6.Arıların Aspergillyoz xəstəliyinin profilaktikası Mənbə(1;2;3;4;5;6;7)	2	
10	Mövzu 10. Arılarda Melanoz xəstəliyi. 1.Arıların Melanoz xəstəliyinin törədiciyi və onun bioloji xarakteristikası 2.Arıların Melanoz xəstəliyinin epizootoloji xüsusiyyətləri 3.Arıların Melanoz xəstəliyinin gedişi və simptomları 4.Arıların Melanoz xəstəliyide patoloji anatomik dəyişikliklər 5.Arıların Melanoz xəstəliyinin diaqnozu 6.Arıların Melanoz xəstəliyinin profilaktikası Mənbə(1;2;3;4;5;6;7)	2	
11	Mövzu 11.Arılarda Viruslu iflic xəstəliyi 1.Arıların Viruslu iflic xəstəliyinin törədiciyi və onun bioloji xarakteristikası 2.Arıların Viruslu iflic xəstəliyinin epizootoloji xüsusiyyətləri 3.Arıların Viruslu iflic xəstəliyinin gedişi və simptomları 4.Arıların Viruslu iflic xəstəliyide patoloji anatomik dəyişikliklər 5.Arıların viruslu iflic xəstəliyinin diaqnozu 6.Arıların viruslu iflic xəstəliyinin profilaktikası Mənbə(1;2;3;4;5;6;7)	2	
12	Mövzu 12. Arılarda Kisəli sürfə xəstəliyi. 1.Arıların Kisəli sürfə xəstəliyinin törədiciyi və onun bioloji xarakteristikası 2.Arıların Kisəli sürfə xəstəliyinin epizootoloji xüsusiyyətləri 3.Arıların Kisəli sürfə xəstəliyinin gedişi və simptomları 4.Arıların Kisəli sürfə xəstəliyide patoloji anatomik dəyişikliklər 5.Arıların Kisəli sürfə xəstəliyinin diaqnozu 6.Arıların Kisəli sürfə xəstəliyinin profilaktikası Mənbə(1;2;3;4;5;6;7)	2	
13	Mövzu 13.ArılarınHafnioz xəstəliyi. 1.Arıların Hafnioz xəstəliyinin törədiciyi və onun bioloji xarakteristikası 2.Arıların Hafnioz xəstəliyinin epizootoloji xüsusiyyətləri 3.Arıların Hafnioz xəstəliyinin gedişi və simptomları 4.Arıların Hafnioz xəstəliyide patoloji anatomik dəyişikliklər 5.Arıların Hafnioz xəstəliyinin diaqnozu 6.Arıların Hafnioz xəstəliyinin profilaktikası Mənbə(1;2;3;4;5;6;7)	2	
14	Mövzu 14.Arıların Eşerixioz xəstəliyi. 1.Arıların Eşerixioz xəstəliyinin törədiciyi və onun bioloji xarakteristikası 2.Arıların Eşerixioz xəstəliyinin epizootoloji xüsusiyyətləri 3.Arıların Eşerixioz xəstəliyinin gedişi və simptomları 4.Arıların Eşerixioz xəstəliyide patoloji anatomik dəyişikliklər 5.Arıların Eşerixioz xəstəliyinin diaqnozu 6.Arıların Eşerixioz xəstəliyinin profilaktikası Mənbə(1;2;3;4;5;6;7)	2	

5	Mövzu 15.Arıların Salmonellyoz xəstəliyi. 1.Arıların Salmonellyoz xəstəliyinin törədicisi və onun bioloji xarakteristikası 2.Arıların Salmonellyoz xəstəliyinin epizootoloji xüsusiyyətləri 3.Arıların Salmonellyoz xəstəliyinin gedişi və simptomları 4.Arıların Salmonellyoz xəstəliyində patoloji anatomik dəyişikliklər 5.Arıların Salmonellyoz xəstəliyinin diaqnozu 6.Arıların Salmonellyoz xəstəliyinin profilaktikası Mənbə(1;2;3;4;5;6;7)	2	
	Cəmi:	30 s.	

	Laboratoriya	saat	tarix
1	Mövzu 1. Arıçılığın xalq təsərrüfatında rolu Mənbə(1;2;3;4;5;6;7)	2	
2	Mövzu 2. Arı ailəsinin tərkibinin öyrənilməsi Mənbə(1;2;3;4;5;6;7)	2	
3	Mövzu 3.Arıxanaların təşkili Mənbə(1;2;3;4;5;6;7)	2	
4	Mövzu 4.Bal arılarına qulluq qaydaları Mənbə(1;2;3;4;5;6;7)	2	
5	Mövzu 5.Ana arının yetişdirilməsi Mənbə(1;2;3;4;5;6;7)	2	
6	Mövzu 6.Arıların Amerika çürüməsi xəstəliyinin epizootologiyası, diaqnostikası və mübarizə tədbirləri. Mənbə(1;2;3;4;5;6;7)	2	
7	Mövzu 7.Arıların Avropa çürüməsi xəstəliyinin epizootologiyası, diaqnostikası və mübarizə tədbirləri. Mənbə(1;2;3;4;5;6;7)	2	
8	Mövzu 8.Arıların Askosferoz xəstəliyinin epizootologiyası, diaqnostikası və mübarizə tədbirləri. Mənbə(1;2;3;4;5;6;7)	1	
	Cəmi:	15 s	

XI. Fənn üzrə tələblər: Azərbaycan arıçılığı qədim tarixə malikdir. Tələbələrə ana arı, işçi və erkək arılar haqqında məlumat vermək, arı xəstəliklərinin müalicəsi barədə məlumatlandırmaq vacibdir. Arı cinslərini fərqləndirmək, arı ailələrinə qulluq edilməsi, arıxanaların təşkil edilməsini tələbələrə öyrətmək.

XII. Fənn üzrə təlimin nəticələri: Arı ailəsinin biologiyasını bilmək.Bal arılarına qulluq qaydaları arıların xəstəliyinin epizootologiyası, diaqnostikası və mübarizə tədbirlərini bilmək lazımdır

XIII. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XV: I.Kollektivium sualları:

- 1.Arıçılığın xalq təsərrüfatında rolu
- 2.Bal arılarının xüsusiyyətləri
- 3.Arı ailəsinin tərkibi
- 4.Arının bədən quruluşu
- 5.Ana arı

- 6.İşçi arılar
- 7.Erkək arılar
- 8.Arıxanaların teşkili
- 9.Arı petəklərinin yerləşdirilməsi üçün sahənin seçilməsi
- 10.Bal arılarına qulluq qaydaları

II. Kollektivium sualları:

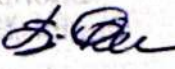
1. Ana arının yetişdirilməsi
2. Arıların çoxalması və inkişafı
3. Arılarda becəvermə
4. Arıların cinsləri
5. Arıların Amerika çürüməsi xəstəliyinin törədiciyi və onun bioloji xarakteristikası
6. Arıların Amerika çürüməsi xəstəliyinin əsas epizootoloji xüsusiyyətləri
7. Arıların Amerika çürüməsi xəstəliyinin diaqnozu
8. Arıların Amerika çürüməsi xəstəliyinin profilaktikası
9. Arıların Avropa çürüməsi xəstəliyinin törədiciyi və onun bioloji xarakteristikası
10. Arıların Avropa çürüməsi xəstəliyinin gedişi və simptomları

XIV. İmtahan sualları:

- 1.Arıçılığın xalq təsərrüfatında rolu
- 2.Bal arılarının xüsusiyyətləri
- 3.Arı ailəsinin tərkibi
- 4.Arının bədən quruluşu
- 5.Ana arı
- 6.İşçi arılar
- 7.Erkək arılar
- 8.Arıxanaların teşkili
- 9.Arı petəklərinin yerləşdirilməsi üçün sahənin seçilməsi
- 10.Bal arılarına qulluq qaydaları
- 11.Arıxanada yaz işləri
- 12.Arıxanada yay işləri
- 13.Arıxanada payız işləri
- 14.Arıxanada qış işləri
- 15.Arı ailələri ilə rəftar qaydaları
- 16.Ana arının yetişdirilməsi
- 17.Arıların çoxalması və inkişafı
- 18.Arılarda becəvermə
- 19.Arıların cinsləri
- 20.Arıların Amerika çürüməsi xəstəliyinin törədiciyi və onun bioloji xarakteristikası
- 21.Arıların Amerika çürüməsi xəstəliyinin əsas epizootoloji xüsusiyyətləri
- 22.Arıların Amerika çürüməsi xəstəliyinin diaqnozu
- 23.Arıların Amerika çürüməsi xəstəliyinin profilaktikası
- 24.Arıların Avropa çürüməsi xəstəliyinin törədiciyi və onun bioloji xarakteristikası
- 25.Arıların Avropa çürüməsi xəstəliyinin gedişi və simptomları
- 26.Arıların Avropa çürüməsi xəstəliyinin profilaktikası
- 27.Arılarda Askosferoz xəstəliyinin epizootoloji xüsusiyyətləri
- 28.Arılarda Askosferoz xəstəliyinin profilaktikası
- 29.Arıların Aspergillyoz xəstəliyinin törədiciyi və onun bioloji xarakteristikası
- 30.Arıların Aspergillyoz xəstəliyinin epizootoloji xüsusiyyətləri
- 31.Arıların Aspergillyoz xəstəliyinin gedişi və simptomları

- 32.Arıların Melanoz xəstəliyinin epizootoloji xüsusiyyətləri
- 33.Arıların Melanoz xəstəliyinin gedişi və simptomları
- 34.Arıların Melanoz xəstəliyinin profilaktikası
- 35.Arıların viruslu iflic xəstəliyinin törədici və onun bioloji xarakteristikası
- 36.Arıların viruslu iflic xəstəliyinin diaqnozu
- 37.Arıların viruslu iflic xəstəliyinin profilaktikası
- 38.Arıların Kisəli sürfə xəstəliyinin törədici və onun bioloji xarakteristikası
- 39.Arıların Kisəli sürfə xəstəliyinin diaqnozu
- 40.Arıların Kisəli sürfə xəstəliyinin profilaktikası
- 41.Arıların Hafniox xəstəliyinin törədici və onun bioloji xarakteristikası
- 42.Arıların Hafniox xəstəliyinin diaqnozu
- 43.Arıların Hafniox xəstəliyinin profilaktikası
- 44.Arıların Eşerixiox xəstəliyinin törədici və onun bioloji xarakteristikası
- 45.Arıların Eşerixiox xəstəliyində patoloji anatomik dəyişikliklər

S/F: "Arıçılıq və arı xəstəlikləri" fənninin sillabusu 050704 "Baytarlıq təbabəti" ixtisası üzrə tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir. Sillabus "Baytarlıq və zoomühəndislik elmləri" kafedrasında müzakirə edilərək (12 sentyabr 2025-ci il 01 sayılı protokol) təsdiq olunmuşdur.

Fənn müəllimi: **dos.R.M.Bilalov**

Kafedra müdiri: **dos.R.M.Bilalov**